

N° 2
10

QUERTILLE

DES

DIELECTE MENURQUI

per

D. Jaume Ferrer y Larpal, metje-cirurgià y vocal de se cunissio
d'instrucció pública d'questa ciutat, eprouade per dite cunissio
en sessió de 7 de desembre de 1857.

MEÓ:

Imprénte de D. G. I. Sèrra, coste den Dayá n.º 34.
1858.

R. 6371

2 SACRARIUM

QUERTILLE
DIELECTE MENURQUI

Equeste quertille es prupiedat de s'autór; per lu tant, se considererán com epòcrifs, ets eezemplás qui nó estiguin rubricats per se séue ma.

EDVERTENCIE.

Estant menad que e ses escoles púbbliques de primére eduqueció nó s'enseñi altre llenguatje que s'idióme neciunal y essent indispensable que mus velguem es menurquíns des nostru, per epèndrer bé dit idióme, é cregud fér un benefici, e nes méus cumpetriotes, dunt e llum equeste quertille, pruviste de ses notes y refleccions necessaries per es qui l'agin d'enseñar, e fi de que s'estudi des nostru dielecte sigui lu més senzill pussible y lu més fácil de cumpèndrer per se generalidat.

Per se reó de que querexem de llibres elementals; perque's nostru llenguatje es en el die tentíssim dife-

rént des quetelá, velenciá y mellurquí; y perque nó cunvé que se nostre juventud pèrdi inutilmént es témps estudiant d'un modu distint un dielècte que practiquemént ja sab, é preferid edubtar es mètèdu d'escriurer lu més eprucsimad pussiblle e se menére que perlam, que seguir réggles de llenguatjes qui nó són es nostru, y que nó ubstant pudem dexar cunsignades, per s'inteligèncie dets escrits qui, pusads en el die segóns us y costum, coste ja e mólt, tant es lle-girlós com s'enténdrerls.

Espér per cunsecuént des méus peisans, que tendrán e bé dissimularme tóts es defectes que puguin trubar en equeste petite pruducció; pués, estant escrite segóns un mètèdu nou, essent es nostru dielècte mólt ric de térmes, eduptads de varius idiómes, y feltantmós un dicciunari qui fisci se cunstrucció propie de cade peraule, precisemént a de cuntenir algunes faltes. Nó ubstant, com es méu ubjecte es, qu'erribem e tenir es menurquíns une nórmè per epèndrer bé ets altres llenguatjes y puder perfecciunarmós emb es demés estudis, esteré setisfèt, si equestes faltes qu'é cumes, ser vexen d'estímul per publicar altres escrits qui, fènt-meles cunèxer, cuetjuvin e se mejó instrucció de tóts y ecabin de setisfèr es méu desitj.

QUERTILLE

DES

DIELÈCTE MENURQUÍ.

VUCALS O SUNIDUS SIMPLÉS.

QUERACTE RUMÁ.

A E I O U Y grégue.
a e i o u y

QUERACTE ITÁLIC.

A E I O U Y grégue.
a e i o u y

VERIECIÓNS DE SES VUCALS (1).

E È É O Ó
e è é o ó (2).

(1) Per sèbrer distinguir bé es diferents sunidus de ses vucals, cunvé cunèxer es tres eccénts qu' i a en menurquí; es cuals són:

Eccént egud
Eccént grávé
Eccént circunflècs

(2) Ses veriecións de s'e y de s'o, se veuen en ses peraules *fe*,

CUNSUNANTS SENZILLES.

LLETRE REDÓNE o romane. Mejúscales. Minúscules.		LLETRE BESTERDILLE o italique. Mejúscales. Minúscules.		PRUNUNCIECIÓ
B	b	B	b	Bé
D	d	D	d	Dé
F	f	F	f	Fé
L	l	L	l	Lé
M	m	M	m	Mé
N	n	N	n	Né
P	p	P	p	Pé
T	t	T	t	Té
V	v	V	v	Vé

CUNSUNANTS CUMPLICADES.

C	c	C	c	Cé
G	g	G	g	Gué
LL	ll	LL	ll	Llé (3)

bè, bé, po, y nó. En ets escrits menurquins qui nó's seguex es mē-
tedu d'escríurer exí com perlam, e més de ses veriecións espressades
s' a se cunvertex multíssimes vegades emb e y s' o emb u: com s
veu en cara y consolació qui se prununcien care y cunsuleció.

Ses vucals qui precisemēt an de dur sēmpre es metéx ecceció
per puder cunservar es séu sunidu, són: è, é, ó. Equelles però qu
generalment nó 'n duen, quant per réggles d'urtugrefie els ze
que estar eccentuades, e fi de cunservar es séu propi so, an d'estar
pruvistes, s' a, s' i, y s' u, de s' eccént egud; s' e, de s' eccént cir-
cunflècs; y s' o, de s' eccént grávó: com s' ubserve en ses peraules
alique, umá, circul, viuh, búxule, cumí, béurer, elé, pòrtic, idó.

(3) Se ll té tembé es so de dues l seperades; però, per evitar cur-

Ñ	ñ	Ñ	ñ	Ñé (4)
R	r	R	r	Ré
X	x	X	x	Xé (5)
S	s	S	s	Se
Z	z	Z	z	Ze
J	j	J	j	Jé
Q	q	Q	q	Qué

CUNSUNANTS ESCEDÉNTS,

QUI S'USEN POC Y QUI PUDRIEN SUPRIMIRSE.

K	k	K	k	Ka, ca o ga
H	h	H	h	Atx
CH	ch	CH	ch	Que (6)
Ph	ph	Ph	ph	Fa
C	ç	C	ç	Cedille
W	w	W	w	Dóbble u

EBECEDARI MENURQUÍ.

A B C D È F G I J L LL M
N Ñ O P Q R S T U V X Y Z

fusió, es milló quédi sustituid dit sunidu per es de tl, en ses peraules
metle, setle, bitlu, etlot, bitlet, sùtlere y altres.

(4) Se ñ está en lloc de ny, per reó de simplifiqueció.

(5) Edemés d'equest sunidu que té se x, com se veu en péx, xete,
xòrig, se ni an cunsiderad altres dós: un qui's suplex per cs, com
emb espsie; y un altre per cz, com emb eczàmen.

(6) Se ch quéde suplido per se c y per se q.

Diptongus o erticulecions de dues vucals, pruvists de s'eccent que currepon e se vucal qui té se forse de s'expressió.

Ai áu eá èi éi èu éu èu iá iè ié iè ió iú
òì óì òu óu uá uè úi uò úu (7).

Triptongus o erticulecions de tres vucals, pruvists de s'eccent que currepon e se vucal qui té se forse de s'expressió.

Eáu iáu ièu uái uáu uèu (8).

Sílebes d'une cunsunant y une vucal puspussade o siguin d'erticuleció directe simple (9).

Bé	ba	be	bi	bè	bo	bu	bó
Dé	di	dè	di	dè	dó	du	du
Fé	fo	fu	fa	fó	fi	fè	fè
Lé	lu	lo	le	li	lè	ló	la
Mé	mu	me	mo	mè	ma	mi	mó

(7) S'epliqueció d'equests diptongus se veu en ses peraules *ventú, paute, teant, feine, réine, deute, néule, sèurer, petriarque, fiet, riére, ciéncie, furmeció, piule, cumbòl, funòl, còurer, póu, quart, cuér, buine, cuote, relhiu.*

(8) S'epliqueció d'equest triptongus se té en ses peraules *veuu, envidu, feu, eguait, suau, cueu.*

(9) Per se furmeció de ses sílebes, ses cunsunants seguexen g-

Né	nó	nè	ni	ne	na	nu	no
Pé	pa	pó	pè	po	pe	pu	pi
Té	te	to	ta	tè	tó	ti	tu
Vé	vè	ve	vu	va	vi	vo	vó.
Cé	ci	ce	cè	co	có	ca	cu
Gué	gue	gui	guè	gó	go	gu	ga
Güé	güe	güi	güè	gua	guo	guu	guó
Gé	gi	gè	ge				
Llé	lla	lli	llè	llo	lle	llu	lló
Né	ñó	ñu	ñè	ño	ñè	ña	ñi
Ré	ru	ró	re	rè	ri	ro	ra
Xé	xo	xu	xa	xe	xi	xó	xè
Se	si	sé	su	so	sè	sa	só

neralmént es sunidus de se séue prununciació. S'esceptuen nó ubstant s'h, qui's calle sémpre, y ses siguents, qui sufrexen elgun canvi o necessiten tenirse presents.

Se c, quant precedex e a, o, ó, u, o seguex e cualsevol vucal, fa qa, qo, qó, qu, aq, eq, èq, éq, iq, oq, óq, uq; però quant precedex e e, è, é, i, fa se, sè, sé si.

Se g, quant va devant a, o, ó, u, o derrère cualsevol vucal, fa ga, go, gó, gu, ag, eg, èg, ég, ig, og, óg, ug; però si va devant e, è, é, i, fa je, jè, jé, ji; necessitant d'une u intermèdie, qui's calle, per tenir es primé sunidu; d'equeste menére: que què que qui.

Se q, necessite, com se g, d'une u intermèdie, qui's calle, antes de e, è, é, i, (d'equeste menére: que, què, qué, qui), per fér es metéx sunidu qu' en ses altres vucals.

Se ch, té es sunidu de se q o k.

Se ph, sone com se f.

Se Ç, equival e se s en tótes uquesions, sense pessar e z.

Y se w, se prununcie con se u o v.

Ze	za	zi	zè	zo	zé	zu
Jé	jó	jo	jè	ju	ji	je
Qué	que	què	qui	qu	qa	qo
Qua	qüe	qüè	qüé	qüi	quó	quu
Ka	ku	ko	kó	ki	ke	ké
Ha	he	hé	hè	hi	ho	hó
Ché	chi	cho	che	chu	chè	chó
Pha	phi	pho	phu	phe	phó	phè
Çe	çu	çè	çi	çó	ça	ço
Wu	wè	wi	wó	wè	wo	wé

*Bissílebus d'une vucal o diptongu
une erticuleció dirècte simple (10).*

A-le u-pe è-lu a-re é-re o-re o-mu o-di

(10) E mesura qu'es dexebbles enerán ezercitanse emb es bis-sílebus y pulissílebus, es mèstre els a d'imbuir ses veriecións que se frexen ses lletres *r* y *s* quant s'ejuntan unes sílebes en ses altres per formar ses peraules; y són ses siguénts:

Se *r*, en principi de peraule y en mitj d'élle quant va precedide de *l, n, r, s*, té es so fort, com se veu en *ravec, queltrade, ónre, tirre, Isreël*; però entre dues vucals, quant es final y quant va precedide de *b, d, f, c, g, p, t*, o bé seguíde de cualsevol cunsunant, ménus *se*, té un sunidu més suávè: tal s'ubsérve en *querete, perar, brót, drogó, fret, criè, grane, primé, trente, erbitre, arne, arque, turtugue, etc.*

Se *s*, en principi de peraule y en mitj d'élle quant es dóbble o quant va precedide d'une altre cunsunant, té es séu propi so, com se veu en *sebate, pessete, quensó, catse, calse, Pèrsie*; però sole, entre dues vucals, té es sunidu de *z*: tal u veim en *pusade, presó, cause*, altres.

u-má i-te o-lle é-gu o-pi e-xí u-ne ó-ne
a-mu o-li u-ló a-mé a-vi i-ve a-se o-ru a-li
a-xe o-que u-le e-xò è-cu o-de i-re u-te
ai-gu ei-ne ai-re ua-de au-be au-le éu-re
au-re ué-re.

*Bissílebus de dues erticulecións dirèctes
simples.*

Ba-ve ma-re co-se pó-me lla-ne pa-re
ra-te pi-te no-ne ve-te llu-ne fu-re ga-te
tu-te xé-xe ca-xe zè-ru da-me bó-te du-ru
ce-re fa-me ga-ne jó-ve lla-te me-ló nè-nu
so-le to-ru ve-ne do-ne fo-re la-mu pi-pe
ro-de ti-te pa-ñu gó-te po-te co-vu pa-te
su-ru ca-ñe llé-gu ca-ne ve-rí sa-que vo-re
bo-ve pa-pe bu-vé llo-ru ba-ve va-que .bi-su
mo-ru ru-de.

*Pulissílebus de tres o més erticulecións
dirèctes simples.*

Be-vé-re ve-que-te que-pi-tá gue-vé-te be-re
ná mu-na-de be-ra-ne cu-ró-ne bu-tu-na-de
que-na-ri lle-xi-va-de pi-lo-te ri-que-se tu-que-
dó que-po-te llu-me-né-re cu-xi-né-re pu-re-
se re-té-re te-me-ra-ri re-tu-lí pe-ta-te ri-bé-

lle que-di-re que-ne-pè pe-re-se su-pé-re re-
mu-lí si-vé-lle mu-li-na-de si-vé-dé-re que-re
gu-lí su-ta-ne be-re-ne-te que-po-te fe-ri-ne
bu-fe-te cu-la-de bu-fe-ta-de te-fe-tá que-re-bó
que-re-gu-li-na-de.

*Pulissílebus de vucal o diptongu emb
articulecions dirèctes simples.*

A-gue-de ei-ga-de á-li-gue ei-gu-dé á-ni-
me e-be-ce-da-ri e-bo-nu ò-li-be e-ca-tu
u-li-ve e-fu-gi u-li-ve-rá e-gu-de-se u-li-vé-re
e-le-ne ù-re-cá e-lu-de i-lle-te u-ru-gue e-ma-
gu u-su-re eu-be-rá u-ru-né-lle eu-di-to-ri
u-tó-ñu eu-fá-be-gue u-na-dé eu-rí-cu-le ò-pe-
re u-ra-ne.

*Sílebes d'une vucal antepusade e une cum-
sunant o siguin d'articuleció invèrse simple.*

Eb	ab	éb	ib	ob	èb	ub
Ed	id	ód	èd	éd	ad	od
Ef	of	uf	éf	óf	èf	if
El	ul	ól	il	al	él	ol
Em	am	ém	um	im	èm	óm
En	in	an	èn	én	on	un
Ep	up	èp	óp	ap	ip	op

Et	ót	it	ut	ét	èt	ot	at
Ev	av	óv	èv	iv	uv	év	ov

Ec	ac	èc	ic	oc	éc	uc	óc
Eg	ig	og	ég	ag	ug	óg	èg
Ell	ull	all	óll	ill	èll	éll	oll
En	ón	èn	añ	oñ	uñ	én	in
Er	or	ur	ér	ar	ir	ór	èr
Ex	ax	éx	ox	èx	óx	ix	ux
Es	is	os	us	ès	as	és	ós
Ez	uz	éz	óz	iz	oz	èz	az
Ej	aj	ij	èj	oj	éj	ój	uj
Eq	oq	èq	aq	éq	óq	uq	iq

Ek	èk	ék	uk	ok	ik	uk	ók
Eh	oh	uh	éh	ih	óh	èh	ah
Ech	ich	óch	uch	èch	och	ach	éch
Eph	uph	éph	oph	aph	èbp	óph	iph
Eç	oç	óç	uç	èç	iç	éç	aç
Ew	iw	èw	ów	aw	éw	uw	ow

*Bissílebus d'articulecions simples, invèrses
y dirèctes.*

Ar-ne or-di al-gue ur-que an-se ar-pe or-
gue as-cu ór-de ar-me er-mé it-se ar-ri ón-su

ur-ne èr-gu as-te un-se at-xe ar-que ol-de
ar-gue ér-be ón-re.

*Pulissílebus d'articulecions simples, in-
vèrses y directes.*

Er-gó-lle án-cu-re ar-li-quí el-có-ve el-
que-lí el-te-se el-ti-ve-se el-tu-re ur-tu-la
em-pa-ru ur-ba-nu em-pó-lle em-pa-ru en-
te-ne en-xo-ve er-ca-de ur-ti-gue er-gi-le er-
ma-de er-ma-ri er-mi-ñu er-ri-bu er-te-sá er-
ti-fi-ci er-ti-llé es-ca-le es-ca-te es-cu-dé-llé
es-cu-mé-re es-cu-pi-ñe es-mu-le-dó-re ul-fa-
tu es-ti-só-re es-pi-ne et-ze-ro-le un-tu-re.

*Munussílebus d'une cunsunant antepusade
o puspusade e un diptongu, cunstituint arti-
culeció simple, directe o invèrse.*

Dai pau lléi seu pèu lléu niu bou pói veu
piu rai nau sèu fói mai dau riu néu sou seu
mèu méu tai véi deu Déu deù tiá tió pou
viu nou ais óis uet uis uot ous ois.

*Munussílebus de vucal o diptongu emb
une cunsunant antepusade y un'altre pus-
pusade o siguin d'articuleció cumposte de
directe y invèrse simple.*

Ball col fus duc fèl gas fas coll mul lid
cus mèl llit mud llus mót llum nus ñoc nas
pel call pas cor rum ruc sal ram sus cóc sor
tóm vel tir vós xec zic pus mil sud zac vil
tós mal vas sol mar péx dós més son sis sèt
sed pic pañ puñ rôt rac rul reñ res pes béc
vuit plus cuit buid méus pèus nius vens
tais faus fuit.

*Sílebes de dues cunsunants antepusades e
une vucal o siguin d'articuleció directe dóbble.*

Ble	bla	bló	blè	bli	blo	blé	blu
Clé	clu	cli	clo	clè	cló	cle	clu
Flé	fli	fle	fla	flo	flu	fló	flé
Gli	glo	glu	gló	gle	glé	glè	gla
Plé	ple	pló	pla	plu	plo	plè	pli
Bre	bru	bré	bro	bri	brè	bra	bró
Cré	cra	cro	cre	cró	cru	crè	cri
Dre	dri	dró	dra	dré	dre	dro	dru

Fri	fre	fru	frè	fro	fra	fró	frè
Gra	gro	gré	gri	grè	gru	gre	gró
Pro	pru	pró	prè	pri	pré	pre	pró
Tru	tre	tri	tró	trè	tra	tro	trè

*Sílebes d'une vucal y dues cunsunants
puspusades o siguin d'articuleció invèrse
dóbble.*

Ebs	abs	ébs	ibs	obs	óbs	èbs	ubs
Ecs	ocs	écs	acs	ócs	ucs	ics	ècs
Eds	ads	éds	ods	èds	ids	óds	uds
Efs	ofs	ífs	èfs	ufs	éfs	afs	ófs
Egs	igs	ugs	ógs	égs	ogs	ègs	ags
Elc	ólc	èlc	ulc	élc	olc	alc	ilc
Elm	élm	ilm	èlm	alm	ólm	ulm	olm
Els	als	óls	ols	éls	èls	ils	uls
Elt	olt	élt	ilt	ólt	ult	èlt	alt
Ells	ills	alls	èlls	ulls	olls	ólls	èlls
Emb	umb	omb	imb	émb	amb	èmb	ómb
Emp	amp	èmp	ómp	émp	ump	omp	imp
Ems	óms	éms	ims	oms	èms	ams	ums
Enc	inc	anc	ènc	unc	ónc	énc	onc
Ens	ons	èns	ins	éns	uns	óns	ans
Ent	ént	ont	ènt	ónt	ant	unt	int
Eñs	uñs	eñs	oñs	éñs	óñs	añs	inñs

Eps	aps	ups	éps	ops	èps	óps	ips
Erc	irc	orc	urc	èrc	órc	érc	arc
Erd	ord	ard	érd	órd	èrd	ird	urd
Erm	urm	èrm	arm	érm	orm	irm	órm
Ers	èrs	ors	érs	órs	urs	ars	irs
Ert	art	ért	ort	èrt	órt	irt	urt
Est	ist	ost	ust	ast	ést	óst	èst
Etj	utj	itj	étj	ótj	ètj	atj	otj
Ets	ots	éts	óts	its	uts	èts	ats

*Munussílebus d'articuleció cumposte de di-
rècte dóbble y invèrse simple o de dirècte
simple y invèrse dóbble.*

Gras blad gram bram creus gros claus
traus grog plóm gréx dril crus tros flam clot
pels gólls puals fils pólls cols rems pans réms
caps mars calls peñs curs mans pits pics dits
guañs móts muds lléts fèts cucs fósce seps cost
llétj bast zinc bóñs pañs bañs parc ferm tèrs
port pans.

*Munussílebus d'articuleció cumposte de
dirècte y invèrse dóbbles.*

Grans trons prims bruts fruits frits flacs

plats brics crits gruñs crics blens proms
gróps crecs trèts cracs brins draes crins drets
clots plegs trast frets prégs plant bróts.

*Silebes d'une vucal y tres cunsunants pus-
pusades o siguin d'erticuleció invèrse triple.*

Elms alms olms élms ólms èlms ilms ulms
Emps omps èmps amps umps émps ómps imps
Encs uncs oncs incs èncs óncs éncs ancs
Ents ènts ints onts unts énts ants ónts
Erbs arbs érbs urbs órbs èrbs irbs orbs
Ercs orcs arcs èrcs urcs órcs ércs ires
Erns irns orns érn timer órn timer arn timer
Erps urps érps orps èrps irps órps arps
Erts èrts orts érts órts urts arts irts
Ests osts ósts èsts ists ésts asts usts

*Munussilebus d'erticuleció cumposte de di-
rècte simple o dóbble y invèrse triple.*

Tróns sants tésts francs trencs mort
crancs salms punts forts bancs gusts cant
munt porcs fórn timer carn timer corp timer cert timer cent
verd timer bord timer cor timer just timer curt timer fart timer front timer serp
temp timer part timer carc timer camp timer pern timer verb.

ECZERCICI DES SILEBETJ. (11)

Es sig-nus fu-ne-men-tals de se lec-tu-re se di-nen lle-tres.

(11) Essent se lecture es vertedé eczercici des silebetj, es necessari tenir presént, desde es mumént que mus dediquem e élle, qu'es costum a intruduid quellar se *r* final des presént d'infinítu de tóts es vérbs qui nó siguin recíprucus, y qu'ets eccénts, e més de servir per es so de ses lletres, servexen tembé per dunar es so o se forse e ses peraules. Exí es que s'an de tenir en cónte ses réggles siguénts:

Primère. Ses peraules qui nó duen eccént y acaben en vucal, com *paume, pere, cuine*, s'an de cunsiderar com si'l duguéssin demunt se penúltime sílebe, e escepció de ses cumpostes d'un vérb y un prunom, qui se cunsidéren eccentuades e se sílebe final: tal se veu en *dirli, cunexerle, espusarse &c.*

Segóne. Ses peraules qui nó duen eccént y ecaben per cunsu-nant, com *custad, pertir, bulet*, se deuen cunsiderar eccentuades e se derrére sílebe, e escepció de ses de plurals de noms cuius sin-gulars terminen en vucal y ses de plurals de vérbs equebades en *n*, qui s'an de cunsiderar eccentuades e se penúltime: com se veu en *subersades, pumades, posen, fumen.*

Tercère. Ses peraules qui duen un eccént, indiquen qu'ell a de servir per dunar es sunidu e se vucal qui'l du y perque recaigui demunt se sílebe qu'élle fórme se forse de se peraule; tal sut-seex en *bèque, sintéll, belcò, vusté* y altres.

Cuarte. Ses peraules qui duen dós eccénts, si són cumpostes, indiquen qu'es derré es es qui servex per es so de se peraule, com se veu en *décèt*; y si són simples, seguexen ses réggles de ses qui nó'n duen cap, com s'ubsérve emb *anté.*

E més de lu dit, i a es signus entmenads urtugráfics; cuius usus se deuen cunéxer per tenirlós sémpré présents en se lecture y fér se degude epliqueció. Equeste signus són:

Epòstrufu. Cutlucad entre dues peraules, denote que se derrére vucal de se peraule qui precedex o se primère de se qui seguex están suprimides: com *s'égüe, s'ivèrn, qui'ls*, qui equivalen e se *egue, es ivèrn, qui els.*

Ses sim-ples y cla-res es-pre-cions o cum-bi-ne-cions de ses lle-tres se di-uen sí-le-bes.

Ses sig-ni-fi-que-cions de ses sí-le-bes o ses que

Guió gros — Servex per indicar ets eparts d' un escrit cupiad, per sepearar lu que diuen es distints interlucutós d' un diálogu y per fér es metéx ufici qu' es perèntesis y cleudatur.

Guió petit — Servex per ejuntar ses sílebes cuant están sepearades per es sílebetj y cuant nó queb tóte se peraule emb une retxe.

Punts suspensius Denoten que s' a de fér une pause fursade en se lecture, perque 's calle elgune cose.

Perèntesis y cleudatur () Servexen per inclòurer elgunes peraulas qui s' an de dir en to diterént.

Dierèsis .. Cutlucad demunt s' u de ses sílebes *que, qui, que, qui,* fa que 's prununcie dite *u:* com se veu emb *ugüent.*

Cóme , Indique que s' a de fér une petite pause en se lecture.

Punt . Indique que s' a de fer une pause complèrte cuant se llex.

Punt y cóme ; Servex per fer une pause un poc més grosse qu' en se cóme, però sense equebar es to de se lecture.

Dós punts : Servexen tembé per fér une pause un poc més grosse qu' en se cóme y qu' emb es punt y cóme, però sense equebar se lecture; y edemés criden s' etenció sobre lu qui seguex.

Punts interrogatius ¿ ? Denoten que ses peraulas qu' ecumpañen an de pèndrer es to de pregunte.

Punts admiretius ¡ ! Denoten que ses peraulas qu' ecumpañen an de pèndrer es to d' edmireció.

Cómes « » Señalen que ses peraulas qu' inclouen són elgune cite o que 's deu púsar demunt elles s' etenció.

Es troben edemés, en se lecture, elguns altres signus, com són ses *notes*, ses *ebrevietures*, elguns *señals tequigráfic*s y es *nómbres erábigs y rumans*; cuie espliqueció es fore ja de s' ubjècte d' equeste quertille y cuiu us tendrán uquesió d' epèndrer es dexeables en s' estudi de cualsevol gremátique y en s' eritmétique.

re-sul-ten d' u-nir-se u-nes en ses al-tres, se di-uen pe-rau-les.

Ses pe-rau-les, per si so-les o lli-ga-des en-tre si d' un mo-du sig-ni-fi-que-tiu, cuns-ti-tue-xen es per-lar o si-gui es llen-guat-je pro-pi de s' o-mu.

Per pu-der sê-brer dis-tin-guir bé ses lle-tres qui en-tren en se fur-me-ció de ses sí-le-bes y ses sí-le-bes qui fór-men o po-den fur-mar ses pe-rau-les, es ne-ces-sa-ri lle-gir mólt.

Lle-gir, es es-pres-sar, per mè-di de lle-tres. ses pe-rau-les que deim cuant per-lam; de mo-du que, se lec-tu-re, nó 's al-tre co-se més, qu' es nos-tru pro-pi llen-guat-je, re-pre-sen-tad per sig-nus.

Per lle-gir bé, es in-dis-pen-sab-ble cu-nê-xer,

En pri-mé lloc: es sunidus y ve-lórs de ca-de u-ne de ses lle-tres, com i-gual-mént tó-tes ses ve-rie-cions qu' é-lles su-fre-xen emb es sí-le-betj y fur-me-ció de ses pe-rau-les.

En se-gón lloc: ets eccénts que cur-res-po-nen e ca-de u-ne de ses lle-tres per es séu pro-pi so y es que cur-res-po-nen e ca-de u-ne de ses pe-rau-les per pru-nun-ciar-les sém-pre d' u-ne me-té-xe me-né-re y te-nir es sig-ni-fi-cads qu' els ze per-to-quen.

En ter-cé lloc: ses pe-rau-les, si són *re-gu-lás, e-gu-des* o *es-drú-ju-les*, si són sim-ples o cum-pos-tes y e qui-ne part de s' u-re-ció per-te-ne-xen.

En quart lloc: es sig-nus e-nu-me-nads ur-tu-gra-fics y ets u-sus e qu' es-tán des-ti-nads.

En quint lloc: se cuns-truc-ció y ver-te-dé sen-tit de se lec-tu-re.

Es-sent pre-ci-sus, pués, tóts e-quests cu-ne-xe-ménts y el-guns més, per sê-brer lle-gir com cur-res-pon; y e-vent

ne-ces-si-tad tants de sig-gles se lec-tu-re per er-ri-bar e s'estat qu'e-vúi di-e 's tro-be, em de te-nir sém-pre pre-sént, que nó mus bes-tám nol-trus sols per e-pên-drer lu que tant de tre-bái a cus-tat e ten-tís-sims des nos-trus sem-blants.

Ve-ne-rem, per cun-se-cuént, es mès-tres, qui mus im-bue-xen ses pri-mé-res llis-sóns y mus en-se-ñen es que-mi ver-te-dé, per-que pu-guem er-ri-bar des-pués e se nos-tre per-fec-ció.

Y ve-ne-rem en me-jó mu-tíu e Déu, eu-tór de tót lu cre-ad, per e-ver-mós du-nad que-pe-ci-dat per e-pên-drer lu que mus en-se-ñen es mès-tres y dis-pu-si-ció per ed-mi-rar ses me-re-ve-lles de se sé-ue gran o-bre, e nu-me-na-de U-ni-vèrs.

ECZERCICI DE SE LECTURE.

Si ses necións civilisades puguéssin simplificar es seu idióme y refurmarló complétemént, nó titubetjerien en feró, eteses ses ventatjes de senzillese y ermusure qu'et-quiriríe es seu llenguatge; però, com dites necións estan plegades de llibres elementals qui servexen de funemént e nés altres demés llibres, se veuen ubbligades e enar mólt e poc poc emb equeste refórme, e fi de nó pèdrer en s'ebendónu des llibres y ducuménts ja escrits, ses ven-tatjes que pudrie pruduirlis une rápide innuveció. Nol-trus, emperó, qui querexem, tant de llibres elementals com d'altre caste, y qui'scrivim e-quepritu un me-nurquí mólt diferént des que perlam, podem edelentar un petit més y eduptar, nó une refórme complétemént filusófi-que, qui pudrie desturbarmós per epèndrer ets altres llenguatjes, sinó se més eprupiade e nets edelat-tus del díe.

Fins are, per epèndrer es menurquí, em egud de se-guir dós quemins mólt upusads y qui nó cunduxen e un metéx fi. Per mèdi de se cunverseció y trattu emb es nostrus peisans, sehem es menurquí exí com se parle evúi díe; y mediant ets eleménts escrits de que mus ser-vim, eprenin un altre llenguatge qui nó cunsone eczac-temént emb es nostru. Cuant vulem escriurer, u em de fèr en quetelá, velenciá o bé questellenisant ses nostres espressións; però, si nó'n sehem en menurquí, qui's es perlar que més usám, com n'em de sèbrer emb un altre llenguatge qui, e més de ser distint, nó'l prectiquetjam casi mai? Per pruduirmós bé en me-nurquí questellenisad, es precis cunèxer s'etimulugíe de tóts es térmes menurquíns y questellans; per es-presarmós bé en velenciá o quetelá, es indispensabbe sèbrer es modu com están cunstruides tótes ses perau-les velencianes o quetelanes; y nol-trus, nó solemént querexem en general de tóts equets cunexeménts, sinó qu'esteim despruvists de réggles propies. Res d'estrañ es, per lu tant, que pusem desberats e nes nostrus es-crits, que mus espressem emb un llenguatge qui nó's velenciá, quetelá, ni menurquí, y qu'escriguem tant diferéntmént uns dets altres.

Com equeste petite producció nó's altre cose q' une quertille, nó deurie cuntenir més réggles que ses pre-cisemént necessaries per epèndrer de llegir; nó ubs-tant, crec que contribuirá e fèr més eceptable es mètodu que prupos, si, per escriurer de se menére que perlam, eñedesc ses siguénts:

Primère. Méntres nó tenguem dicciunari, en lloc d'enar e cercar s'etimulugíe de ses nostres paraules e nets altres llenguatjes, lu cual es sumemént difícil

per se generalitat, cunvé escudriñar ses lletres en que les prununciam y escriurerles segóns es queracte propi des nostru dielècte.

Segóne. Per sèbrer quines són ses vertedéres lletres finals d'equelles perauls equebades en cunsunants qui e primére viste nó's poden cunèxer bé, mus veldrem des derivads. Exí per escriurer *castig, cric, lletj, témps, cep y estimad*, veént qu' es séus derivads són: *quetigar, crigue, llétje, tempural, cepet, estimate*; y nó *queticar, crigue, llétxe, temsural, cebet, estimate*, puserem per lletres finals *g, c, tj, mps, p y d*, epesar de que entre *cric y crigue* i agi se diferèncie de *c y q*; pués per reó des dós sunidus de se *c*, se quenvien dites dues cunsunants mólt frecuèntmént.

Tercére. Com ses vucals qui verien, an d'estar pruvistes sèmpre dets eccénts currepunénts, per poder gusar des séu propi so, y com tótes ses perauls tenen tembè s' eccént especial qu' an estebblèrt e cade une s' us y custum, es llenguatje menurquí, e fi d'evitar se cunfusió que prudirie tante copie d' eccénts, á instituid que,

Ses perauls derivades, si nó ténen es séu eccént propi demunt ses metéxes vucals qu' il duen en ses primitives, sufrexen en dites vucals equests canvis: Si són *a, é, è*, quéden cunvertides emb *e*; com se veu en *pestete, pestar, pestedó, pestère*, qui prucedexen de *paste*; *erbete, erbulari, erburisar, erbote*, qui pruvénen d' *erbe*; y *tenet, tenère, tenot, tenetjar*, qui deriven de *tè*. Però, si dites vucals són *o, ó*, se cunvertexen emb *u*, com s' ubserve en *pulissó, pulissete, pulissade, pulissunade*, qui vénen de *pòlisse*; y *butade, butete, butasse, buté*, qui deriven de *bóte*.

Ses perauls equebades en vucal, nó necessiten eccént, per cunsiderarse eccentuades e se penúltime sílebe, o bé e se derrére, si están cumpostes d' un vérb y un pronom; per lu que, sols se puserá en equelles qui l' agin de menestér per es so de colque vucal y en equelles qui, surtint d' equeste réggle, siguin egudes o esdrújules.

Ses perauls equebades en cunsunant, nó necessiten eccént, per cunsiderarse eccentuades e se derrére sílebe, o bé e se penúltime, si són plurals de vérbs equebads en *n* o plurals de noms qui's singular ecabe en vucal; per cunsecuént, sols se puserá en equelles qui l' necessitin per es so de colque lletra y en ses qui surtin d' equeste réggle.

Ses perauls equebades per dues vucals, si dites vucals fórmen diptongu y se peraula es egude, s' an d' eccentuar e se vucal que currepon; y si nó l' fórmen, s' an d' eccentuar tembè e se qui u requerex e fi d' evitar cunfusió. S' esceptuen es munussílebus qui nó necessiten eccént per es so de colque vucal o per dunar tóte se forse de s' espressió e se derrére, y ses persónes des vérbs, per lu mólt frecuènts que són, y perque, si nó més són dues ses vucals finals, s' eccént sol recaurer sèmpre demunt se primére; com *emerie, dunau, escriuiu, beveu, pendrie*. Ses persones, però, des vérbs, equebades per més de dues vucals, no duen s' eccént demunt ninguna de ses dues derréres, com se veu emb *emauu, cuieu, dueu, pudieu*, e escepció de ses priméres y tercères des singular des présent ó cucsistént d' indiquetiú d' elguns vérbs, com *muau, puau, cuie*, qui seguexen se réggle enterior.

Ses perauls qui duen un eccént esprés per es su-

nidu de colque vucal y dit eccént nó's es que curre-
pon e nes des séu propi so, (lu cual sol sutseir emb
algunes cumpostes y en ses eduptades sense innuveció
d'un llenguatje diferént) tant si necessiten com nó
es según eccént, per es sunidu de se vucal demunt
qui recau, sels i a de puser, perque nó prenguin une
espressió y significació distintes. Exí, pués, s'escrui-
rán en dós eccénts, *dévüit*, *déndu*, *decément*, *grávé*,
infámé, *suávé* y altres.

Cuarde. S'y, uníquement s'a d'usar tóte sole com
e conjunció, per lu tant nó se li puserá mai ningun
eccént.

Quínte. S'epòstrufu tan sols s'a d'usar per su-
primir vucals qui nó faxin falte per se bone cum-
prensió de ses peraules. Per consequént, nó's puserá
mai entr'equelles qui ténguin en mitj un altre signu
urtugráfic, ni entre ses qui une d'élles nó consti més
que d'una lletre qui agi de quedar suprimide; pués, es
milló e vegades nó usarló, que suprimir cèrtes vucals.

Sèste. Perque se lecture sigui més fácil y currecte,
s'an d'evitar, en ets escrits, ses cunsunants escedénts,
tótes equelles cumpliquecions qui nó siguin entere-
ment precisas, es canvi o descuit dets eccénts demunt
ses vucals qui les requerexen, tant per es séu propi
so com per es de se peraule, y s'esclusió de se r final
des présent d'infinitiu de tóts es vérbs; pués si are es
custum a intruduid es quellarle, méntres nó passin
e recíprucus, tal vegade emb es temps s'eduptará se
séue prununciació, com cunvendrie.

Interin nó tenguem una gremátique eprupiade, crea-
qu'emb equest petit conjunt de réggles, se generali-
dad des menurquins pudrem escríurer es nostru die-

lecte exí com are's parle y enténdrer lu qu'escrí-
guem en bestante fecilidat; pués, si bé es nostru llen-
guatje perex prucedir de s'entig lemusí, a veriad tant,
emb es rócé qu'em tengud en distintes necions, que
si multíssimes peraules mus vénen d'él, ni a móltas
altres qui prucedexen des questellá, des frenses, de
s'ingles, de s'iteliá, de s'erab y de diferénts altres
idiómes; lu cual fa que nó's sembli ja de res e nes
dielecte primitiu y siguin necessaries réggles propies
per puderló cumpréndrer com currepon.

ext. com are's parle y enténdret l'pou' escri-
en bastante fecilitat; pue's, si de es nostru llen-
porex p'uecin de s' entig. lemu's, a veriad tant,
es r'océ pur' em tengud en distintes neçias, que
multissimes perules mus vénen d' ell, in a m'ltas
qui p'ueceden des p'uestellé, des t'renes, de
ingles, de s'iciliá, de s' erab y de diferents altres
l'mes; in cual fa que no's sembli ja de res e nes
p'riimita y signia necessaries regles propies

Compte. Enopre com entrespon-
e conjunçió, per in tant no se li p'ue's mai agra-
e tot

Quinta. E' p'p'osito tan s'ols a' s' p'ue's p'ue's
p'mir vocals qui no f'axin falte per se h'ave
p'ue's de ses perules. Per consequent, no's p'ue's
mai entre aquelles qui ténguin en m'lt un altre
ortográfic, in entre ses qui una d' elles no comen-
que d' una lletra qui a'zi de quedar suprimida, p'ue's
m'ltas e vegades no usari, que suprimir certes vo-

Sixta. Perque se h'avia sigui més facil y com-
e an d' evitar, en els escripta, ses consonants casu-
totes aquelles comp'licacions qui no signi
ment p'ecises, es canvi o desca't dots e'cces
se vocals qui les requerecen, tant per se h'ave
se com per es de se perales y s'ue's de se
des p'resent d' infinita e'cces de s'ue's de se
canton a intrudid es qu'ellé, mentres es
e'cces de se h'ave tal vegada amb es temps e'cces
e'cces p'ronunciació, com convenim.

Interia no tenguin una p'rimitiua e'cces
e'cces de se h'ave tal vegada amb es temps e'cces
e'cces de se h'ave tal vegada amb es temps e'cces

TRATADO

DE

LECTURA

DEL

DIALECTO MENORQUIN

POR

D. JAIME FERRER.

MÉDICO-CIRUJANO,

MAHON 1870.

Imp. de M. Parpal, Bastion 39.

R. 6372

S. SACRAMENTO